

«فرهیختگان» آخرین آمار سامانه نظام ایده‌ها و نیازها «نان» را بررسی کرد

به ازای هر ۶٫۵ نیاز تنها یک ایده رسید

زهرا رهنائی
خبرنگار گروه دانشگاه

لزوم تغییر حرکت مسیر پژوهش در کشور و حرکت به سمت مساله محوری، موضوع امروز و دیروز نیست. مساله‌ای که طی سال‌های اخیر رنگ و بوی جدی‌تری به خود گرفته و نه تنها متولیان وزارت علوم، بلکه مسئولان دانشگاهی و اساتید نیز

مقررات و راه‌اندازی سامانه‌هایی از جمله «نان» صورت گرفت تا از این طریق بستر برای سوق دادن پژوهش‌های دانشگاهی به سمت حل مسائل کشور فراهم شود، اقدام‌هایی که هرچند دیر انجام شده و تا امروز هم آن‌طور که انتظار می‌رفت، نتوانسته بین پژوهش و نیازهای کشور پیوند واقعی را ایجاد کند، اما هنوز برای نتیجه‌گیری نهایی درباره نتیجه بخش بودن یا نبودن قطعی زود است.

به اهمیت آن و تغییر ریل‌گذاری پژوهش کشور تاکید می‌کنند. پژوهش‌هایی که تا پیش از این در قالب پایان‌نامه و مقالات در قفسه‌های کتابخانه‌ها خاک می‌خوردند و عملاً کشور نمی‌توانست از بودجه‌های پژوهشی، به خروجی قابل توجهی برسد. هرچند امروز هم راه زیادی تا مساله محور شدن حوزه پژوهش کشور وجود دارد، اما در این مدت نیز تلاش‌هایی برای هموار کردن این مسیر از طریق تدوین و تصویب قوانین و

فقط ۷ درصد نیازهای ثبت‌شده فعال هستند

۱۰ درصد از کل ایده‌ها امسال ثبت شدند
با وجود اینکه تا امروز دو هزار و ۵۱۴ ایده در این سامانه بارگذاری شده، ۱۰ درصد از کل ایده‌ها تنها مربوط به همین امسال است، مساله‌ای که نشان می‌دهد روند ثبت ایده‌ها برای نیازهای اعلامی در چهار ماه ابتدایی امسال روند رو به رشدی گرفته است، این مساله از یک سو می‌تواند امیدوارکننده باشد که پژوهشگران نگاه جدی‌تری به این حوزه داشته‌اند و از طرف دیگر نشان می‌دهد در طول یک سال و هشت ماه گذشته آن‌طور که باید این حوزه ملاک عمل پژوهشگران نبوده است. در اینجا بد نیست نگاهی هم به ثبت ماهانه ایده‌ها داشته باشیم، به طوری که به صورت میانگین هر ماه ۹۳ ایده به ثبت رسیده و این رقم برای نیازها به ۶۱۰ مورد می‌رسد. این مساله نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از نیازهای به ثبت رسیده عملاً هیچ‌گونه پاسخی را از سوی جامعه دانشگاهی دریافت نکرده است.

براساس آخرین آمار ارائه شده از سوی معاون فناوری و نوآوری وزارت علوم ۱۵ هزار و ۹۲۱ نیاز و دو هزار و ۸۶۱ ایده تا ۱۶ تیرماه امسال در این سامانه به ثبت رسیده است. البته اگر بخواهیم آمار سامانه را ملاک قرار دهیم تا روز گذشته ۱۶ هزار و ۴۹۰ نیاز و دو هزار و ۵۱۴ ایده ثبت شده است؛ اختلاف آماري که در بخش اول طبیعی و در بخش دوم کمی عجیب به نظر می‌رسد. براساس آمار سامانه تعداد نیازها نسبت به سال گذشته هفت هزار و ۸۸۹ مورد بیشتر شده است. در مقابل نیز تعداد ایده‌های به ثبت رسیده، افزایش هزار و ۱۶۷ موردی داشته است. شاید ارقام اولیه رشد قابل توجهی را نشان دهد اما واقعیت این است که در مقیاس ملی این تعداد هنوز هم عدد بزرگی محسوب نمی‌شود به‌ویژه که آمارهای سامانه «نان» نکات جالبی را هم نشان می‌دهد. یکی از این مسائل قابل توجه تعداد نیازهای فعال است. از ۱۶ هزار نیاز به ثبت رسیده تنها هزار و ۱۱۶ مورد آن فعال است؛ به عبارت دقیق‌تر از کل نیازها، تنها هفت درصدشان فعال هستند.

۱۵ درصد از نیازها ایده گرفتند

از طرف دیگر اگر بخواهیم نسبت ایده‌ها به نیازها را ملاک قرار دهیم هم به ازای هر ۶٫۵ نیاز تنها یک ایده به ثبت رسیده است. رقمی که سال گذشته هم تقریباً همان بود و عملاً هیچ تفاوتی در زمینه نسبت تعداد ایده به نیازها ایجاد نشده است، یعنی با وجود اینکه تعداد نیازها رشد قابل توجهی داشته و البته رشد تعداد ایده‌ها، اما تغییری در ساحت کلی این حوزه ایجاد نشده است. اگر بخواهیم نگاهی درصدی به این حوزه داشته باشیم باید عنوان کرد که امسال نیز همانند گذشته تنها ۱۵ درصد از نیازها ایده گرفته‌اند، یعنی عملاً هیچ‌گونه تفاوتی در این زمینه ایجاد نشده و با این حساب مشخص نیست آیا سامانه ایجاد شده از سوی وزارت علوم می‌تواند بستر را برای تخصیص بودجه‌های پژوهشی براساس برنامه هفتم توسعه به پروژه‌های اولویت‌دار و مهم کشور فراهم کند یا خیر؟

ماموریتی که

برنامه هفتم برعهده سامانه «نان» گذاشت

«نان» تنها سامانه‌ای است که براساس ماده ۹۴ برنامه هفتم نقش بسزایی در رسیدن بودجه‌های پژوهشی به طرح‌های اولویت‌دار کشور بازی خواهد کرد. به طوری که این ماده به صراحت تاکید کرده باید در راستای جهت دهی فعالیت‌های پژوهشی و فناوریانه به سمت رفع نیازهای واقعی کشور و ارتقای بهره‌وری و افزایش اثربخشی تحقیقات و پژوهش که البته این کار نیز باید با اولویت قرار دادن تحقیقات میان‌رشته‌ای به خصوص حوزه علوم انسانی صورت گیرد تا پایان برنامه حداقل ۵۰ درصد منابع بودجه عمومی مربوط به این تحقیقات در قالب طرح‌های تحقیقاتی هدفمند و اولویت‌دار مبتنی بر نیازها، مزیت‌ها و آینده پژوهی تحولات علمی و فناوری مندرج در سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان) و اولویت‌های نقشه جامع علمی کشور هزینه شود.

اشاره‌ای که نشان می‌دهد این سامانه در صورتی که اجرای برنامه هفتم به درستی پیش رود، می‌تواند بودجه‌های پژوهشی را برای به سرانجام رساندن طرح‌های پژوهشی و اولویت‌دار کشور تامین کرده و آن را به دست پژوهشگران برساند؛ هرچند تجربه اجرایی‌سازی برنامه‌های توسعه‌ای در کشور، از حالا می‌تواند تصویر نسبتاً روشنی از این اتفاق پیش روی پژوهشگران و فعالان این عرصه بگذارد.

سامانه ایده‌ها و نیازها از کجا شکل گرفت؟

وزارت علوم در طول سه سال گذشته، سامانه‌های مختلفی را در حوزه‌های مختلف راه‌اندازی کرد که یکی از آنها را باید سامانه نان دانست که دهم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ به صورت رسمی کار خود را آغاز کرد.

سامانه‌ای که از همان ابتدا به گفته مسئولان این وزارتخانه، با هدف کاربردی کردن تحقیقات علمی و ایجاد ارتباط منسجم و مستمر بین صنایع و پژوهشگران طراحی و راه‌اندازی شده بود تا بتواند نقش کل را میان دانشگاه با صنعت ایفا کند.

در حقیقت سامانه نان، بستری برای اعلام نیازها از سوی صنایع و جامعه به بدنه دانشگاهی بود تا از این طریق هم دانشگاه در جریان نیازهای دستگاه‌ها قرار بگیرد و هم دستگاه‌ها بدون نیاز به بروکراسی اداری مرسوم بتوانند با پژوهشگرانی که توانایی حل مسائل شان را دارند، ارتباط گرفته و در گام بعد پژوهشگران و اساتید و در گام بعدی دانشجویان از دل همین نیازها به تعریف پروژه‌های مساله محور بپردازند.

پربازدیدترین نیازهای سامانه «نان» کدامند؟

طرح نیز به پایان رسیده است. چهارمین طرح پربازدید را باید «ارتقای مهارت‌های شناختی در سنین پیش از دبستان» دانست که از سوی بنیاد ملی نخبگان ثبت و بعد از ۸۸۰ بار بازدید برای آن هشتاد ایده ثبت شده است. بعد از آن نیاز «استفاده از ضایعات سیلیس فرآوری در تولید بلوک سبک» که از سوی پارک علم و فناوری یزد اعلام شده پنج ایده بعد از ۶۹۲ بار بازدید به ثبت رسیده است. پژوهشگران بعد از ۵۸۹ بار بازدید از نیاز «شناختی مناطق مستعد به خطر فرزندست زمین با استفاده از مدل‌های یادگیری ماشین و تعیین سهم عوامل مختلف در وقوع آن (مطالعه موردی: دشت کردی شیرازی، رودان)» که از سوی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان هرمزگان به ثبت رسیده، توانسته‌اند ۷ ایده را برای اجرایی‌سازی آن اعلام کنند. «امکان‌سنجی استفاده از متامتریال (فراماده) در ایمپلنت‌های استخوانی» نیز با ۵۲۵

اگر بخواهیم نیازهای ثبت‌شده را از لحاظ تعداد بازدید بررسی کنیم، باید عنوان کرد نیاز «طراحی سیستم شیلد میدان مغناطیسی» که توسط هیات‌مدیره طرح ایوربحان به ثبت رسیده، با هزار و ۲۸۸ بازدید، در جایگاه اول قرار دارد. اما جالب اینجاست که برای این نیاز تنها هفت ایده به ثبت رسید و ثبت‌کننده، عدم تمایل به دریافت ایده را اعلام کرده است. جایگاه دوم این بخش به نیاز «کاربردی‌سازی پژوهش در حوزه علوم پایه» متعلق به وزارت علوم است که هزار و ۱۵۴ بار بازدید شده و برای آن ۱۵ ایده به ثبت رسیده و اجرای طرح نیز به پایان رسیده است. برای نیاز «به‌کارگیری روش‌های مبتنی بر هوش مصنوعی به منظور طراحی و مدل‌سازی انواع کنترل‌کننده‌های منابع انرژی تجدیدپذیر» که از سوی پارک علم و فناوری همدان به ثبت رسیده و ۹۴۹ بار بازدید شده ۱۰ ایده ثبت شده و اجرای این

گران‌ترین نیاز «نان» با بودجه ۳۶ میلیاردی ایده نگرفت!

با اقلیم خاص ایران (فاز اول - ۱۶ استان غرب و جنوب غربی و شمال غرب کشور)» که از سوی توایر به ثبت رسیده، بعد از ۲۳ بار بازدید، اعتبار ۶ میلیارد تومانی تخصیص پیدا کرده است. نیاز «شناسایی، احصا و دسته‌بندی اطلاعات مورد نیاز برای ارتقای کارآمدی مدیریت و تعریف مدل‌های جمع‌آوری و تبادل هوشمند آن با طراحی و اجرای داشبورد مدیریتی استان اصفهان» ثبت شده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی این استان هم توانسته ۶ میلیارد تومان اعتبار داشته باشد، طرحی که ۳۲ بار از آن بازدید شد. ششمین نیاز گران سامانه را هم باید «تدوین مدل و سیاست‌های اجرایی به منظور ارتقای ماندگاری و تعلق کارکنان صنعت نفت» شرکت ملی گاز ایران دانست که بعد از ۶۶ بار بازدید و ثبت ۲ ایده برای آن، اعتبار ۵ میلیاردی داشته است. نیاز «طراحی مفهومی مراحل شکل‌گیری و توسعه پارک گوگردی» شرکت ملی گاز هم با ۱۶ بار بازدید، توانست همانند نیاز قبلی این شرکت، بودجه ۵ میلیارد تومانی داشته باشد. نیاز «بررسی امکان و الزامات مورد نیاز در خصوص استفاده از سیستم‌های کامپوزیتی

گران‌ترین نیازی که در سامانه «نان» به ثبت رسیده باید متعلق به «طراحی و ساخت سیستم VOIP صنعتی بومی به همراه دستگاه تلفن IP-Phone» دانست که از سوی شرکت برق منطقه‌ای خراسان به ثبت رسیده و برای آن اعتباری ۳۶ میلیارد تومانی بعد از ۴۱ بار بازدید تعیین شد. جالب اینکه تعداد ایده‌های ثبت شده برای این نیاز مشخص نیست. بعد از آن نیاز «طراحی سامانه مدیریت میدان و چاه‌ها در فاز بهره‌برداری» شرکت نفت و گاز پارس است که با یک ایده ثبت شده و ۴۸ بار بازدید، توانسته ۱۱ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان اعتبار داشته باشد. جایگاه سوم این بخش نیز به نیاز «مطالعه پارامترهای مؤثر بر ویژگی‌های سطح تماس نفت-آب؛ بررسی تئوری و آزمایشگاهی با رویکرد مدل‌سازی و ایجاد پایگاه داده برای مخازن نفتی منطقه اروندان» شرکت نفت و گاز اروندان می‌رسد، نیازی که تعداد ایده‌های آن مشخص نیست، اما اعتبار ۹ میلیارد و ۶۳۰ میلیارد تومانی دارد.

نکته قابل توجه در این بخش آن است که برای نیازی مانند «تهیه نقشه و اطلس آلودگی ریزگردها تاثیرگذار روی ایوبلاسیون در مناطق

نظام ایده‌ها و نیازها

بار بازدید در زمره پربازدیدترین‌ها قرار می‌گیرد که برای حل آن شش ایده در سامانه بارگذاری شده است.

نیاز «طرح‌های فناوریانه در حوزه‌های نوین و پیشرفته» دانشگاه امام حسین (ع) نیز با ۵۱۹ بار بازدید، در زمره ۱۰ نیاز پربازدید تلقی می‌شود که به ازای آن ۴ ایده ثبت شده است. نهمین مورد این حوزه را نیز باید نیاز «ساخت سل سکه‌ای باتری ابرخازن هیبریدی با دانسیته انرژی ۱۴۰ Wh/Kg؛ دانسیته توان ۷۵۰ W/Kg ظرفیت ۱۰۰۰mAh» دانست که از سوی هیات‌مدیره طرح ایوربحان دانست که با وجود ۵۱۴ مورد بازدید اما یک ایده هم برای آن وجود ندارد. آخرین نیاز که ۵۰۶ بار از آن بازدید شده را هم باید «طراحی و پیاده‌سازی سیستم ارزیابی و ارزش‌گذاری جامع‌شکرت‌های مبتنی بر هوش مصنوعی برای سرمایه‌گذاران خطرپذیر» دانشگاه تهران دانست که برای آن ۴ ایده اعلام شده بود.

پایه پلیمری در سکوهای پارس جنوبی (اعم از جایگزینی جنس و تعمیرات اقلام موجود)، ارائه سیستم کامپوزیتی مناسب جهت برآورد این الزامات به همراه انجام آزمون‌های لازم (در دو بخش سیستم‌های فرآیندی و سازه‌ای)» شرکت نفت و گاز پارس هم با ۱۸۹ بار بازدید، اعتبار ۵ میلیاردی داشته و این سکوی بعدی نیاز «بررسی طراحی و پایش هوشمند آبیاری گیاهان زراعی در سیستم‌های آبیاری قطره‌ای - نواری، بارانی و کم‌فشار شهرستان نائین» قرار می‌گیرد که از سوی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اصفهان به ثبت رسیده و اعتبار ۴ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومانی داشته است. رتبه دهم گران‌ترین نیاز را هم باید به «ارزیابی، شناسایی و تعیین الزامات و راهکارهای انعطاف‌پذیری شبکه برق استان کرمان در برابر نفوذ نیروگاه‌های خورشیدی مقیاس بزرگ برنامه‌ریزی شده با رویکرد تدوین سند توسعه تجدیدپذیرها» اختصاص داد که از سوی شرکت سهامی برق منطقه‌ای کرمان با اعتبار ۴ میلیارد تومانی ثبت شده بود. نیازی که بعد از گذشت ۴۰ بازدید، یک ایده به همراه داشت.

